

Monumentnummer*: 512711

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 maart 2000
Kadaster deel/nr 82820/18

Woonplaats* Soest
Gemeente* Soest
Provincie* Utrecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Soest	D			5328
Soest	D			5329
Soest	D			4263
Soest	D			5120
Soest	D			5127
Soest	D			4374
Soest	D			5128
Soest	D			5114
Soest	D			4594
Soest	D			5121
Soest	D			4593
Soest	D			5125

Omschrijving**

Omschrijving

Het huidige gebied van het de beschermen PARKAANLEG van de buitenplaats De Paltz wordt aan de noordzijde begrensd door de Heezerspoor, aan de westzijde door de Paltzweg, de zuidgrens wordt bepaald door de afgraving en wordt grotendeels aangegeven door een groenstrook van bomen en struiken. De oostgrens volgt de perceelsgrens ten oosten van het 'Herdershuis'. Ten noordoosten van het koetshuis loopt de grens in de richting van de Van Weerden Poelmanweg, volgt deze in zuidelijke richting tot voorbij de oprijlaan, waarna het in westelijk richting langs de perceelsgrens loopt. De begrenzing is voor het grootste deel gebaseerd op de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

tekening van L.A. Springer uit 1876. In de jaren '90 van de 20ste eeuw is na jarenlang achterstallig onderhoud het park opgeknapt door onder andere snoeiwerkzaamheden. De algemene structuur van het terrein wordt mede bepaald door de rechthoekige verkaveling uit de middeleeuwen die voor een deel in het ontwerp is gerespecteerd. Met name de loop van de lanen zijn hierop gebaseerd, maar ook een aantal secundaire paden in het noordwestelijk deel van het park lijken het oude verkavelingspatroon te volgen. Ook de plaatsing van het landhuis, in de zichtlijn van de boerderij de Paltz (gemeentelijk monument), is deels gebaseerd op de oude structuur. De relatieve vlakheid van het terrein is eveneens te herleiden naar de middeleeuwse ontginning. De eerste landschappelijke aanleg dateert uit 1867-1872 en wordt toegeschreven aan H. Copijn. Na 1876 vond een reorganisatie plaats door L. Springer, waarbij het o.a. een doolhof met hermitage (1883) toevoegde. De hoofdoprijlaan deelt het terrein in een noordelijke helft en een aanmerkelijk kleinere zuidelijke helft. De hoofdentree van deze laan ligt aan de Van Weerden Poelmanweg. Een nieuw toegangshek geeft toegang tot een lange rechte oprijlaan die aan weerszijden met beuken is beplant. Deze hoofdoprijlaan doorsnijdt het gehele terrein en eindigt bij de Paltzweg, waar een tweede ingang is. (Sinds 1993-1994 is deze laan met klinkers in een waaiermotief bestraat.) De oprijlaan voert na ongeveer honderdvijftig meter langs het koetshuis dat aan de noordzijde van de laan ligt. Ten oosten van het koetshuis liggen aan weerszijden van de laan naaldbossen bestaande uit Grove dennen, Corsicaanse dennen, Douglassparren. Ook percelen met beuken, en (Amerikaanse) eiken komen hier voor. Tegenover het koetshuis, aan de overzijde van de laan, ligt een symmetrisch aangelegd gazon terwijl aan de achterzijde van het koetshuis een dierenweide is aangelegd. Deze nieuwe elementen hebben echter geen storende invloed op de oorspronkelijke parkopzet. Halverwege de oprijlaan ligt aan de zuidzijde een V-vormige terrein rond het landhuis met een landschappelijke aanleg, waarbij solitair staande bomen (waaronder een sequoia) en/of boom/struikgroepen de dieptewerking naar en van het huis versterken. Naar het huis loopt een dubbele oprijlaan van waaruit diverse slingerpaden lopen. Ten oosten van de dubbele oprijlaan en ten noorden van de hoofdoprijlaan bevindt zich een berceau. De noordelijke helft van het park wordt in twee delen van praktisch gelijke grootte gesplitst, door middel van een zichtlaan die vanaf de oprijlaan van het landhuis in noordelijke richting loopt. Deze laan, aan beide zijden met vier rijen beukenbomen beplant, eindigt bij boerderij 'De Paltz', die van oorsprong bij de buitenplaats hoort, maar thans in bezit is van een andere eigenaar. Ter weerszijden van de zichtlaan liggen weidegebieden die in het midden door een bosstrook in twee gelijke delen gesplitst wordt. Deze weidegebieden en de oprijlaan zijn grotendeels gebaseerd op de middeleeuwse verkavelingsstructuur. Meer naar het westen, aan de noordzijde van de oprijlaan, bevinden zich de restanten van de doolhof van haagbeuken zoals deze door L.A. Springer in 1883 ontworpen/vergroot is. Het doolhof had een rechthoekige patroon dat naar het midden toe in een spiraalvorm veranderde. In het centrum van de doolhof bevindt zich een zogenaamde hermitage (complexonderdeel 4). Het westelijk deel van het park bestaat voor het grootste deel uit naaldbossen met voornamelijk een recht padenpatroon.

Waardering

De historische parkaanleg van de buitenplaats De Paltz is van algemeen belang vanwege de cultuur- en tuinhistorische waarde als in structuur en deels ook in details gaaf bewaard gebleven 19de-eeuwse parkaanleg in landschapsstijl, waaronder de tuinaanleg rond het landhuis met zichtassen, de parkbossen met slingerpaden en rechte paden, weidegronden (oorspronkelijk landbouwgronden) en restanten van een doolhof met hermitage. Tevens heeft het park waarde door ontstaansgeschiedenis van het terrein, dat als middeleeuwse ontginningsgebied tot de stichting van de buitenplaats in 1860 als landbouwgrond in gebruik is geweest. De parkaanleg is van belang als onderdeel in het oeuvre van L.A. Springer die in 1876 en 1884 een herinrichting uitvoerde. De parkaanleg heeft hoge landschappelijke en ensemblewaarde door de bijzondere ruimtelijke relatie die in de vorm van de diverse zichtassen en de dieptewerking is gecreëerd met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Historische aanleg